

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE I MIĘDZYNARODOWE

Istota bezpieczeństwa (geneza):

- Pojęcie „**bezpieczeństwo**” wywodzi się od łacińskiego *securitas* i w czasach rzymskich oznaczało polityczną stabilność. Dotyczyło więc funkcjonowania państwa i odnosiło się głównie do jego wnętrza. Z czasem zaczęto je także utożsamiać **z ochroną przed przemocą zewnętrzną**.
- W XX w. stało się **częścią polityki zagranicznej służącej realizacji bezpieczeństwa narodowego**, i coraz częściej bezpieczeństwa międzynarodowego.

Współczesne definicje słownikowe

- Współczesne definicje słownikowe określają bezpieczeństwo jako: stan pewności, spokoju, zabezpieczenia oraz jego poczucia i wskazują, że oznacza ono brak zagrożenia oraz ochronę przed niebezpieczeństwami.
- Najogólniejszą definicję zawiera sponsorowany przez UNESCO Słownik nauk społecznych: „w najbardziej dosłownym znaczeniu bezpieczeństwo jest właściwie identyczne z pewnością i oznacza brak zagrożenia fizycznego albo ochronę przed nim”.

W naukach społecznych

- bezpieczeństwo, w najogólniejszym znaczeniu, obejmuje zaspokojenie takich potrzeb, jak:
- istnienie, przetrwanie, całość, tożsamość, niezależność, spokój, posiadanie i pewność rozwoju.

Bezpieczeństwo jest potrzebą podmiotową,

- może dotyczyć różnego rodzaju podmiotów, od jednostek po wielkie grupy społeczne, instytucje, państwa, narody, systemy międzynarodowe.
- każdy z wymienionych podmiotów stara się oddziaływać na swoje otoczenie zewnętrzne i sferę wewnętrzną, aby usuwać lub przynajmniej oddalać zagrożenia i eliminować własny lęk, obawy, niepokój i niepewność.
- Działania w celu likwidowania zagrożeń mogą być skierowane zarówno do wewnątrz, jak i zewnątrz.
- Tak więc zasadne jest wyodrębnienie dwóch aspektów bezpieczeństwa: wewnętrznego i zewnętrznego, narodowego i międzynarodowego.

Bezpieczeństwo jest potrzebą egzystencjalną,

- czyli związaną z istnieniem danego podmiotu. Potrzeba ta ma charakter złożony i obejmuje zaspokojenie takich potrzeb, jak:
- trwanie, całość, tożsamość, niezależność, spokój, posiadanie oraz pewność funkcjonowania i rozwoju.

- **Brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa –**
- wyrządza szkody jednostce czy grupie ludzkiej, ponieważ destabilizuje jej tożsamość i funkcjonowanie. Przejawiają one wówczas tendencję do zmiany istniejącego stanu rzeczy, do oporu wobec niekorzystnych zmian w ich sferze zewnątrz przedmiotowej i do stosowania środków ochronnych, mogących przywrócić im poczucie bezpieczeństwa.
- **Bezpieczeństwo jest nie tylko określonym stanem rzeczy, ile ciągłym procesem społecznym, w ramach którego działające podmioty starają się doskonalić mechanizmy zapewniające im poczucie bezpieczeństwa.**

Definicja

Bezpieczeństwo można określić, jako pewność istnienia, posiadania oraz funkcjonowania i rozwoju podmiotu. Pewność jest nie tylko wynikiem braku zagrożeń, ale także powstaje w skutek kreatywnej działalności danego podmiotu i jest zmienna w czasie, czyli ma naturę procesu społecznego.

Bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne

- **Zagrożenia mogą mieć charakter wewnętrzny, gdy są stwarzane przez sam podmiot**
- **Zagrożenia mogą mieć charakter zewnętrzny, gdy są generowane spoza tego podmiotu.**
- **Dlatego działania w celu ich usunięcia bywają kierowane zarówno do wewnątrz podmiotu, jak i na jego sferę zewnętrzną.**
- **Zasadne jest więc wyodrębnienie dwóch aspektów bezpieczeństwa: wewnętrznego i zewnętrznego.**

- **Bezpieczeństwo wewnętrzne** —
- stabilność i harmonijność danego organizmu bądź systemu (podmiotu zbiorowego),
- **bezpieczeństwo zewnętrzne** —
brak zagrożenia ze strony innych podmiotów.
- łącznie oba aspekty składają się na **ogólne bezpieczeństwo danego podmiotu.**

W praktyce mamy do czynienia z dwojakim rozumieniem bezpieczeństwa:

- **Negatywne ujęcie:** (J. S. Nye): brak zagrożeń, koncentracja na analizowaniu oddziaływań podmiotu w celu ochrony przed zagrożeniami dla jego istotnych wartości wewnętrznych
- **Pozytywne ujęcie:** postrzega kształtowanie pewności przetrwania, stanu posiadania i swobód rozwojowych podmiotu. Chodzi o analizę kreatywnej działalności podmiotu. W ujęciu pozytywnym definiujemy bezpieczeństwo, jako obiektywną i subiektywną pewność przetrwania, posiadania i swobód rozwojowych podmiotu.

Zagrożenie

- odnosi się on do sfery świadomościowej danego podmiotu, ma charakter **subiektywny**.
- Zagrożenie oznacza pewien **stan psychiki** lub świadomości wywołany postrzeganiem zjawisk, które są oceniane jako niekorzystne lub niebezpieczne.
- Szczególnie istotne są tu **oceny** formułowane przez dany podmiot, bo leżą one u podstaw działań podejmowanych w celu umacniania jego bezpieczeństwa.
- **Zagrożenie oznacza** zjawisko czy dysproporcję w zasobach, które powodują zaniepokojenie i lęk.
- Zagrożenia mają **charakter asymetryczny**, co oznacza, że dany podmiot odczuwa niepokój.
- **Percepcja zagrożeń zewnętrznych przez dany podmiot może być odbiciem realnego stanu rzeczy lub może być fałszywa (mispercepcja).**

Obiektywne i subiektywne aspekty zagrożenia

- **Stan braku bezpieczeństwa** – duże rzeczywiste zagrożenie zewnętrzne, postrzeganie prawidłowe
- **Stan obsesji** - nieznaczne zagrożenie jest postrzegane jako duże
- **Stan fałszywego bezpieczeństwa** – sytuacja, gdy zagrożenie zewnętrzne jest poważne, a postrzeganie bywa niewielkie
- **Stan bezpieczeństwa** – zagrożenie zewnętrzne jest nieznaczne i postrzeganie jest prawidłowe.

Koncepcja dylematu bezpieczeństwa

- bezpieczeństwo narodowe, a raczej jego brak, jest wynikiem poliarchicznej, zdecentralizowanej struktury środowiska międzynarodowego, która ma charakter obiektywny.
- Środowisko w procesie zapewnienia bezpieczeństwa wymusza na państwach poleganie na własnych siłach.
- Działania państw na rzecz podniesienia poczucia własnego bezpieczeństwa, mogą prowadzić do wzrostu poczucia braku bezpieczeństwa ze strony innych państw.
- Państwa własne działania na rzecz bezpieczeństwa interpretują jako defensywne, a takie same działania innych państw postrzegają jako ofensywne, zagrażające ich bezpieczeństwu.

bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe

- W warunkach pogłębiania się współzależności międzynarodowych i procesów globalizacji, bezpieczeństwo narodowe nieuchronnie staje się bezpieczeństwem międzynarodowym.
- Podział ten pokazuje jednak ewolucję rozumienia bezpieczeństwa.

bezpieczeństwo narodowe

- **poziom bezpieczeństwa państwa wzrasta lub upada wraz z jego zdolnością do powstrzymywania ataku zewnętrznego.**
- Bezpieczeństwo utożsamiano często z państwem i usuwaniem zagrożeń. Oznaczało ono w tym sensie, **zdolność państwa do ochrony wartości wewnętrznych przed zagrożeniami zewnętrznymi.**
- Potrzeby i interesy bezpieczeństwa narodu są realizowane przez organy państwowe. Adekwatnie do tego stanu rzeczy pojęcie bezpieczeństwa narodowe, jest utożsamiane z bezpieczeństwem państwa.

Bezpieczeństwo państwa

- Bezpieczeństwo państwa formułowane jako **cel jego polityki zagranicznej** wyraża i orientuje na środowisko międzynarodowe wewnętrzne potrzeby, interesy i wartości danego społeczeństwa oraz jego systemu politycznego.
- **Narodowa polityka bezpieczeństwa** zakłada więc dążenie do ochrony państwa i społeczeństwa przede wszystkim przed zagrożeniami zewnętrznymi.
- Bezpieczeństwo należy do najważniejszych interesów narodowych stanowiąc jeden z elementów racji stanu państwa.

Podstawowe wartości, które składają się na bezpieczeństwo narodowe

- **Przetrwanie** (państwa jako niezależnej jednostki politycznej, narodu jako wyróżnionej grupy etnicznej, biologiczne przeżycie ludności).
- **Integralność terytorialna**
- **Niezależność polityczna** (w sensie ustrojowym, samowładności i swobody afiliacji)
- **Jakość życia**, na którą składają się takie wartości szczegółowe, jak: standard życia, szczebel rozwoju społeczno – gospodarczego, zakres praw i swobód obywatelskich, system kulturalny, stan środowiska naturalnego, możliwości i perspektywy dalszego rozwoju.

Bezpieczeństwo międzynarodowe

- **Bezpieczeństwo międzynarodowe łączy bezpieczeństwo państwa, ale i innych uczestników stosunków międzynarodowych.**
- narodowe interesy bezpieczeństwa są wkomponowane w szersze struktury ładu międzynarodowego.
- W warunkach pogłębiania współzależności międzynarodowych i rozwoju procesów globalizacji, następuje poszerzenie przestrzennego zakresu interesów bezpieczeństwa poszczególnych państw, a bezpieczeństwo międzynarodowe, będąc nową jakością, nie jest sumą bezpieczeństw narodowych.

Typologie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych

- kryterium podmiotowe
- kryterium przedmiotowe
- kryterium przestrzenne
- Z punktu widzenia sposobu organizowania
- Kryterium czasowe

kryterium podmiotowe

- Bezpieczeństwo narodowe
- Bezpieczeństwo międzynarodowe

Podział ten jest jednak czysto umowny, bo bezpieczeństwo państw w stosunkach międzynarodowych ma charakter międzynarodowy

kryterium przedmiotowe

- Polityczne
- Militarne
- Ekonomiczne
- Społeczne
- Kulturowe
- Ideologiczne
- Ekologiczne

kryterium przestrzenne

- Lokalne
- Subregionalne
- Regionalne
- Ponadregionalne
- Globalne

Z punktu widzenia sposobu organizowania

- Bezpieczeństwo indywidualne (unilateralne), zapewniane przez działania jednostronne (hegemonizm mocarstwowy, izolacjonizm, neutralność, niezaangażowanie)
- System równowagi sił (system bipolarny, koncert mocarstw, równowaga strachu)
- System blokowy (sojusze)
- System bezpieczeństwa kooperatywnego
- System bezpieczeństwa zbiorowego (regionalnego, uniwersalnego)

Kryterium czasowe

- **Stan
bezpieczeństwa**
- **Proces
bezpieczeństwa**

Ewolucja zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego

- Zagrożenia są dynamiczne, zmienne i podlegają ewolucji.
- Dzieje się tak w warunkach dynamiki i zmienności środowiska międzynarodowego.
- Zmiany są częścią stopniowego **przechodzenia od westfalskiego systemu Sm do późnowestfalskiego, a w perspektywie powestfalskiego.**
- Po zakończeniu zimnej wojny i w warunkach coraz głębszych współzależności Mn, **zagrożenia militarne przestają być jedynymi.** Wzrasta rola zagrożeń niemilitarnych.

- Wzrost dostępu do **technologii produkcji broni masowego rażenia**
- Większe możliwości działania transnarodowych **grup przestępczych**, karteli narkotykowych, grup terrorystycznych
- Groźba załamania się **cyberprzestrzeni światowych finansów**. W tym kontekście formułowany jest pogląd, że światowe rynki finansowe są większym zagrożeniem dla stabilności społeczności niż bomba atomowa

**Zagrożenia
bezpieczeństwa
narodowego w
warunkach
globalizacji**

- **Powiększanie się obszarów ubóstwa** i możliwe na tym tle konflikty tak we wnętrzu państw, jak i w środowisku międzynarodowym
- Brak zróżnicowania przepływu **wartości kulturowych**, które głównie z państw bogatych są transmitowane do państw ubogich, co tworzy zagrożenia dla tożsamości kulturowej tych ostatnich
- **Zmiany w środowisku naturalnym**, których efektem są globalne problemy ekologiczne w postaci „efektu cieplarnianego”, zaniku warstwy ozonowej czy ginięcia gatunków
- **Wzrost społecznych napięć we wnętrzu państw**, które zagrażają ich spójności i stabilności

W warunkach globalizacji ewolucji podlega **zakres wartości chronionych w ramach polityki bezpieczeństwa.**

- Pojawienie się i wzrastający udział pozarządowych uczestników życia międzynarodowego oraz ciągły rozwój procesów internacjonalizacji różnych dziedzin życia narodów i państw powoduje stałe **poszerzanie zespołu wartości chronionych.**
- **koncepcja niefizycznego lub niematerialnego bezpieczeństwa.**
- Każde państwo ustala zbiór wartości, które jego zdaniem powinny być chronione przed zagrożeniami i przyjmuje odpowiedni do nich zespół środków zabezpieczających owe wartości przed zagrożeniami.
- **interpenetracja problemów międzynarodowych i wewnątrzpaństwowych.**

Redefinicja bezpieczeństwa międzynarodowego

- **proces dynamicznych relacji** między podmiotami i ich środowiskiem, w którym potrzeba ich bezpieczeństwa jest zaspokojona.
- **W okresie zimnej wojny** bezpieczeństwo było funkcją systemu bipolarnego
- polityka bezpieczeństwa miała chronić terytorium, system polityczny i ideologiczny, podstawowe znaczenie przypisywano zagrożeniom militarnym, a bezpieczeństwo definiowano w kategoriach negatywnych, czyli braku zagrożeń.

Redefinicja zakresu przedmiotowego

- Dotyczy próby określenia obszaru zjawisk, które mogą tworzyć zagrożenia dla narodów i państw.
- Widoczna jest tendencja do poszerzania jego pojęcia i obejmowania nim coraz liczniejszych zjawisk.
- W wyniku działania różnych uwarunkowań: wpływ rewolucji naukowo-technologicznej, delegalizacja wojny napastniczej, międzynarodowa kontrola zbrojeń, wzrost roli i znaczenia uczestników pozarządowych oraz wzrost współzależności międzynarodowych, dokonuje się ewolucja bezpieczeństwa państw w stosunkach międzynarodowych.
- Znajduje to wyraz w wymiarze przedmiotowym, w sferze wartości chronionych, stosowanych środków i metodach polityki bezpieczeństwa oraz w przestrzennym odniesieniu koncepcji bezpieczeństwa państw.

Wielowymiarowość zjawiska bezpieczeństwa

Wymiar polityczny: obejmuje polityczne elementy Sm. Kształtowanie struktur stabilizujących ład Mn: mechanizmy pokojowego rozstrzygania sporów, proces instytucjonalizacji współpracy w różnych dziedzinach.

Wymiar gospodarczy: przechodzenie od geopolityki do geoekonomiki. Gospodarka warunkuje bezpieczeństwo narodowe w dwojaki sposób. Po pierwsze, tworzy podstawy materialnego potencjału państwa. Po drugie, zwłaszcza w warunkach współzależności, a jeszcze bardziej zależności, istnieje możliwość instrumentalizacji więzi gospodarczych do osiągnięcia celów politycznych.

Wymiar społeczny (humanitarny). Szczególnie daje o sobie znać w warunkach przewyższania dwubiegunowego ładu Mn i związanych z tym społecznych kosztów, zwłaszcza w odniesieniu do problemów zachowania tożsamości i odrębności kulturowej.

Wymiar wojskowy. Odgrywał zasadnicze znaczenie w okresie zimnej wojny. Obecnie relatywnie traci na znaczeniu, co nie znaczy, że przestał być istotny

Wymiar ekologiczny

Redefinicja zakresu podmiotowego

- Dotyczy określenia podmiotów, które podlegają ochronie w ramach polityki bezpieczeństwa oraz podmiotów, których działania w nowych realiach środowiska Mn są istotne dla zapewnienia bezpieczeństwa.
- **W systemie westfalskim**, to państwo było przedmiotem ochrony.
- **Obecnie** podmioty niepaństwowe stają się powszechnie uznawanym uczestnikiem Sm oraz elementem analizy problemów bezpieczeństwa
- Głównymi uczestnikami stosunków międzynarodowych są nadal państwa, które reprezentują narody (społeczeństwa) i na nich spoczywa obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa swoich obywateli i samych siebie, jako instytucji. Pozostali uczestnicy stosunków międzynarodowych mają charakter wtórny wobec państw (organizacje) lub autonomiczny, przejawiający się w reprezentowaniu potrzeb i interesów transnarodowych. Jedynie państwa i organizacje międzyrządowe, jako podmioty stosunków międzynarodowych, mogą prowadzić politykę bezpieczeństwa z zastosowaniem przymusu wyłącznie.

Redefinicja zakresu przestrzennego

- Po II wojnie światowej wyraźnie się uwidoczniła tendencja do przestrzennego poszerzania się wizji bezpieczeństwa państw w Sm (broń jądrowa)
- W epoce pozimnowojennej prawidłowość ta funkcjonuje wyraźniej, ale jakościowo odmiennie.
- W rezultacie wzrostu współzależności międzynarodowych państwa preferują kooperacyjne metody umacniania własnego bezpieczeństwa.
- Narodowe polityki bezpieczeństwa muszą uwzględniać coraz szerszy zespół uwarunkowań zewnętrznych, a ich działania wywierają znaczący wpływ na środowisko międzynarodowe. Dotyczy to nie tylko mocarstw, dla których tradycyjnie środowiskiem dla ich polityki bezpieczeństwa jest cały świat.

Wymiar funkcjonalny

- Bezpieczeństwo państw w stosunkach międzynarodowych jest zjawiskiem zmiennym w czasie.
- Ewolucja jego subiektywnych i obiektywnych elementów sprawia, że stanowi ono sekwencję zmieniających się stanów i proces społeczny w skali międzynarodowej.
- Jest to proces, w którym ścierają się funkcjonujące wyzwania i zagrożenia, percepcja społeczna i koncepcje ich rozwiązywania oraz działania i oddziaływania państw oraz instytucji międzynarodowych zmierzające do budowania ich pewności przetrwania, posiadania i swobód rozwojowych.
- Procesualne ujęcie bezpieczeństwa pozwala zauważyć zmieniającą się w czasie jego dynamikę, swoistą pulsację, która skłania państwa do stałej troski o własne bezpieczeństwo.
- dokonuje się systematyczna ewolucja sposobów umacniania bezpieczeństwa państw i bezpieczeństwa międzynarodowego. Na znaczeniu tracą metody unilateralne i oparte na wykorzystaniu siły – na rzecz współpracy międzynarodowej i stosowania poszerzonego zespołu środków oddziaływania.

Działania na rzecz bezpieczeństwa

- spada znaczenie obrony przed zagrożeniami, a wzrasta znaczenie zapobiegania im.
- Niezbędne jest stabilizowanie stosunków między państwami we wszystkich wymiarach bezpieczeństwa, ale również ważne jest stabilizowanie sytuacji we wnętrzach państw.
- pierwszeństwo przyznawane jest instrumentom politycznym przed wojskowymi.
- **koncepcja bezpieczeństwa kooperacyjnego:** wzrost roli instytucji Mn jako struktur organizujących kooperacyjne zachowania państw i innych podmiotów.

Bezpieczeństwo kooperacyjne

- przyznaje pierwszeństwo konsultacjom przed konfrontacją,
- poczuciu pewności przed odstraszaniem,
- przejrzystości przed utajnianiem,
- zapobieganiu przed reagowaniem oraz
- współzależności przed dominacją działań jednostronnych.

Koncepcja ta obejmuje:

- Mechanizm dyplomacji prewencyjnej
- Misje i operacje pokojowe
- Współpracę w procesie budowy pokoju po zakończeniu konfliktu

Dyplomacja prewencyjna

- opiera się przede wszystkim na metodach dyplomatycznych.
- Dotyczy wszystkich wymiarów szeroko pojmowanego bezpieczeństwa.
- Ma na celu zapobieganie temu wszystkiemu, co zagraża stabilności i bezpieczeństwu Mn. Obejmuje dwa horyzonty czasowe:

dwa horyzonty czasowe dyplomacji prewencyjnej:

- **Działania doraźne:** ustalanie faktów, wczesne ostrzeganie czy rozmieszczenie prewencyjne, mające zapobiegać eskalacji już istniejących konfliktów
- **Dotyczy zapobiegania powstawaniu sporów lub konfliktów w przyszłości.** Taki charakter mają działania na rzecz rozwoju środków budowy zaufania, stymulowania rozwoju gospodarczego i przezwyciężania istniejących w tym zakresie dysproporcji czy też stabilizowania demokratycznych systemów wewnętrznych.

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

- W kontekście groźby konfliktów na tle etnicznym: działania **Urzędu Wysokiego Komisarza ds. Mniejszości Etnicznych**.
- Jego zadaniem jest wczesne ostrzeganie i wczesne reagowanie w możliwie najwcześniejszym stadium konfliktu. Zadania te są realizowane poprzez:
 - Dążenie do powstrzymania konfliktu
 - Informowanie OBWE o groźbie eskalacji
 - Komisarz koncentruje się głównie na działaniach krótkookresowych
 - Innym organem OBWE jest **Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka**.
- Jest główną instytucją OBWE służącą realizacji humanitarnego wymiaru bezpieczeństwa. Głównym celem działania jest wspieranie w państwach członkowskich poszanowania praw człowieka, podstawowych wolności, przestrzegania prawa, wzmacnianie instytucji demokratycznych i promocji tolerancji. Biuro przyczynia się również do wczesnego ostrzegania i zapobiegania konfliktom poprzez monitoring wykonywania zobowiązań państw członkowskich.

Działania ONZ

- 1992 rok – ***Program dla pokoju***: stworzył on podstawy działań ONZ w dziedzinie dyplomacji prewencyjnej, tworzenia pokoju i utrzymania pokoju. **Działania te mają służyć:**
- Zapobieganiu powstawania sporów między państwami
- Zapobieganiu powstawania konfliktów wewnętrzpaństwowych
- Przeciwdziałaniu przeradzania się istniejących sporów w konflikty
- Dążeniu do ograniczenia zasięgu konfliktów, gdy powstaną.
- **Realizacji tych celów mają służyć następujące instrumenty:**
 - Środki budowy zaufania
 - Wczesne ostrzeżenie
 - Rozmieszczenie prewencyjne
 - Ustanowienie strefy zdemilitaryzowanej.

„podział pracy” między organizacjami międzynarodowymi:

- Potwierdzeniem tego jest zawarty w Paryżu 14 grudnia 1995 roku, a wynegocjowany w Dayton traktat kończący wojnę w byłej Jugosławii.
- NATO uczyniono odpowiedzialnym za sprawy polityczne, prawne i gospodarcze,
- ONZ była odpowiedzialna za powrót uchodźców,
- OBWE stała się odpowiedzialna za sprawy humanitarne, budowę instytucji demokratycznych i związane z tym przeprowadzanie wyborów, rozwój środków budowy zaufania i kontrolę zbrojeń.

Obok organizacji międzynarodowych, kooperacyjne podejście do zapewnienia bezpieczeństwa wiąże się z tworzeniem i funkcjonowaniem reżimów międzynarodowych, takich jak:

- Traktat o siłach konwencjonalnych (CFE) z 1990 roku. Określono w nim limity uzbrojenia konwencjonalnego państw europejskich w pięciu kategoriach broni ofensywnych.
- Traktat Otwartych Przestworzy z 1992 roku. Normuje praktykę lotów zwiadowczych.
- W płaszczyźnie ekologicznej szczególne znaczenie ma Konwencja w sprawie trans granicznych zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości

Koncepcja bezpieczeństwa kooperacyjnego wymaga zaangażowania państw we wspólne działania poza obszarem ich terytoriów.

OBWE podejmuje działania operacyjne w ramach humanitarnego wymiaru bezpieczeństwa. Są one nazywane misjami OBWE: w byłej Jugosławii, na Białorusi, Ukrainie, Mołdawii, na obszarze Kaukazu i Azji Środkowej.

ONZ przeprowadza operacje pokojowe na podstawie Karty NZ. Cel każdej misji jest zróżnicowany. Może być nim zapobieżenie wybuchowi konfliktu, stabilizacja po zaprzestaniu walk, pomoc w realizacji porozumienia pokojowego czy też poprzez stabilizację tworzenie warunków procesu transformacji danego państwa w kierunku demokracji i rozwoju gospodarczego.

NATO również włącza się do działań na rzecz stabilności Mn. Działania te polegają nie tylko na dialogu i współpracy z państwami nieczłonkowskimi, ale także na aktywnym stosowaniu instrumentów wojskowych poprzez tzw. operacje *out of area*, czyli poza wspólną obroną na podstawie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, a stąd także poza terytorium państw członkowskich. Pierwszą taką operację, za aprobatą ONZ, NATO podjęło w czasie wojny w Bośni i Hercegowinie, drugą bez aprobaty ONZ, w Kosowie w 1999 roku.

podsumowanie

- Zagadnienia bezpieczeństwa należą do kluczowych w nauce o stosunkach międzynarodowych. Do tematów najczęściej analizowanych na gruncie tej nauki należą kwestie wojny, zbrojeń, rozbrojenia, sojuszy międzynarodowych, zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania oraz pokoju. Wyjaśnianie niektórych aspektów bezpieczeństwa państw i bezpieczeństwa międzynarodowego napotyka trudności związane zwłaszcza z analizą nowych zagrożeń oraz sposobów im zapobiegania i ich rozwiązywania.
- Internacjonalizacja różnych aspektów życia narodów i państw oraz rosnące współzależności międzynarodowe sprawiają, że zmieniają się podmiotowe, przedmiotowe i funkcjonalne wymiary bezpieczeństwa państw w stosunkach międzynarodowych.
- Wyodrębnienie się pozamilitarnych aspektów bezpieczeństwa zrodziło potrzebę sięgania do dorobku i warsztatu badawczego innych dziedzin nauki.